

П Р О Т О К О Л

№ 10

Днес, 18. XII. 1955 г. се състоя заседание на Художествения съвет, след като членовете на съвета гледаха генерална репетиция на "Гераците" /постановчик Кр. Мирски, художник - Н. Тузсузови/ за приемане на спектакъла.

Присъствуваха др. др.: Засл. арт. А. Темелков, Ф. Филипов, Г. Каракашев, Ст. Сърчаджиев, нар. арт. Н. О. Масалигинов, засл. деят. по изк. ~~Виктор Каджаров~~ Н. Дилев, М. Филипов, Кр. Мирски, засл. артисти - Ст. Караламбов, Ст. Савов, Н. Балабанов, Ст. Тончев, М. Колчакова /драматизаторка/, Л. Дюстабанова и др. др. Тузсузови.

Ф. ФИЛИПОВ - Другари, Художественият съвет се е събрал днес да разгледа една точка от дневния ред - приемане постановката на "Гераците". Аз бих дал най-напред думата на постановчика, за да даде някои обяснения, ако сметне за необходимо да каже още някои неща, които другарите да имат пред вид при изказванията си.

КР. МИРСКИ - Вие сами видяхте колко неща имаше не добре направени от техническо естество, като ~~където~~ падане на завесата не навреме, излишни паузи, грешки в осветлението, четеца, ~~където~~ актьорската игра у някои и др., но те са от таква естество, че да променят определената дата за премиерата, ако, разбира се не направите някои бележки, които ще наложат това.

Има реплики, които се повтарят у четеца и у изпълнителите - ако останат у четеца, ще се махнат у изпълнителите. Четецът или ще го съкратя или ще го премахна изцяло, около мен бяха и близките на автора - и тяхното мнение беше такова.

Аз искам да изхождам от новестта, направими сме откровена драматизация - с новестта да почнем и с ней да завършим, затова и поставих четеца. Това е една пощт към автора. Публиката ще бъде обвееана от онова настроение, което

е свързано със силните преживявания на „Гераците“. За другото няма защо да ви бавя. Пиесата е иначе ясна, няма в нея какво да се обяснява. Ако имате въпроси, може да задавате.

Исках да ви помоля да дадете съвет – мижи дали да останат бабите в VIII картина, при болната, където идват доста хора. Дали бабите не идват в такъв момент, когато хората достатъчно вече видяха от тази ситуация, достатъчно се говори за това. Но то зависи вече и от авторката на драматизацията.

Ф. ФИЛИПОВ – Дали иска авторката да каже няколко думи?

М. КОЛЧАКОВА – Не.

Н. О. МАСАЛИТИНОВ – Има нещо много хубаво в самата постановка. Но има неща, които едва ли могат да бъдат изправени. Аз бих казал така: първите две картини приемам, но декорът в III картина мисля, че не е нужен. Борът е на друго място. /КР. МИРСКИ – Това е четвъртата стена./ В 3 картина мен ми се струва невероятна срещата на Павел с Елка. Той има любовница да кажем, но не може ли, какво би постъпил всеки човек, да хитрува, да я попита как си, добре ли си, да не разбере тя изведнаж, че той не иска да я гледа.

КР. МИРСКИ – Така е у автора.

Н. О. МАСАЛИТИНОВ – Не може да бъде. Аз ще прочета. Тогава Елка в IV картина не бива да казва: "Божичко, добре си ми дошел!" Трябва или да махнете тия думи, или той да се преструва повече.

V картина – декорът е много хубав, но там са 10 снопа, трябва да има да кажем вода там, та да има защо Божан да идва.

На Павел-Вачев като изпълнител не му вярвам в много неща. Не може да целува писмото. Доближава го до сърцето си да – може, така би било по-добре. В диалога с ошата в V картина не му вярвам, изобщо Герака като изпълнител – неговата трагедия до мен не дохожда. Кулакът ще бъде Божан, а Геракът още не е кулак – у него има добрина, затова, когато той наистина преживее трагедия, публиката трябва да му съчувства.

VII картина – когато Павел иска да насили Елка не е нужно да се вижда, скрийте със завеса.



Четецът е нужен, но може да съкратите някои неща, от това, което чете. Ако ми позволите, може да извикам Кабакчиев.

Н. БАЛАБАНОВ - Кабакчиев много играе с гласа си. Той трябва да е действащо лице, да хвърля настроение, да го подемe.

Н. О. МАСАЛИТИНОВ - Бабите са ненужни. Ясно е, че Павел е дошъл с лоша болест.

Ф. ФИЛИПОВ - Дадено е.

Н. О. МАСАЛИТИНОВ - Да се даде някакъв признак на тази болест.

СТ. САВОВ - Тя няма признаци. Затова играта на Тасева се явява смешна - тя играе, като боледуваща, изпитваща физическо страдание.

Н. О. МАСАЛИТИНОВ - Смятам, че след тези поправки спектакълът може да се пусне.

Н. ЛИЛИЕВ - Премиерата трябва да излезе в петък; има още две-три репетиции, на които могат да се поправят някои неща, които сам режисьорът смята, че ги е имал пред вид. Намирам четецът, когото не чух, за излишен да излиза толкова пъти. Това, което казва другарят Мирски е много хубаво. Той иска да покаже, че почва и свършва с произведението, но това показва, че четецът трябва да се яви на три пъти и тогава Кабакчиев ще прочете само онези <sup>реплики</sup> ~~важните~~, които свързват картините с повестта. Прав е Балабанов - ако е така - гимнастика с гласа си не бива да прави.

Н. БАЛАБАНОВ - Защо четецът да излиза като на естрада, а да не е накрая седнал и с ланбичка да чете от там - да подемe настроението. Така има много ходене, излизане, бавене.

КР. МИРСКИ - Четецът излиза на тези места, където е минал много голям период от време.

Н. ЛИЛИЕВ - Преди да стигнем до бабите ще кажа, че по-скоро се стига до натурализъм там, където Елка и Вачев вършат неща, които не са за пред ученици и студенти и ще има по-друго въздействие - по-скоро от тия съображения бих се спрял, отколкото от други - за натурализъм и пр. За да сложи тези баби другарят Мирски се е държал за някакъв бит по-скоро.

Аз говорих с един близък на Елин-Целин - Иван Велков, който казва, че ще види се създаде настроение, с което е пропита атмосферата на Герака, ако се чуе камбанен звън /последната картина/, понеже тогава по-често се чуваше биене на камбани. След смъртта на Герака изобщо трябва да падне завесата и да се свърши.

Мисля, че в петък трябва да излезе пиесата.

**Ф. ФИЛИПОВ** - За изпълнителите?

**Н. ЛИЛЧЕВ** - Няма какво да кажа.

**СТ. СЪРЧАДЖИЕВ** - Аз мисля, че няма причини за безпокойство - пиесата ще излезе и положително ще има успех. Обаче има някои неща, които на мен лично не ми се правят.

Дразни ме това условно черно небе. После не може дворът да се осветява, а къщата да остане тъмна - напротив, когато изгрива слънцето най-напред осветява високите места-покривите на къщите. Това по осветлението. И трябва да се получи някаква разлика между осветлението на I и II картина. Ефектите са много лоши още. Особено тези светкавици, които излизат като из под земята.

По играта в пиесата. Защо аз имам едно чувство, че в началото, а по-нататък може би аз посвиквам, по-верно е, но в по-голямата част у изпълнителите се чувствава някаква изкуственост, някакси се правят на селяни, не е органическа играта и приказката им не е селска. Особено у Темелков се чувствава тази изкуственост.

**А. ТЕМЕЛКОВ** - Работата е там, че аз играя болен, нямам глас.

**СТ. СЪРЧАДЖИЕВ** - Четецът може би не е необходим никъде. В началото е добре, но после не го слушаш никъде. И накрая е излишен, разваля хубавото впечатление у зрителя.

В VI картина неправилно е сложен центъра. Получава се мъртва картина, при грабежа.

Изнасилването на Елка дразни с натурализма си, този жест да се махне, като че иска да ѝ вдигне полите.

В III картина Герака, когато разказва на Павел за трагедията в дома, вместо да плаче се смее като че ли.



**КР. МИРСКИ** - Това преди го правеше много добре, дължи се на гласа.

**СТ. СЪРЧАДЖИЕВ** - Там, дето момичето припада, се получава празнина. Васко Вачев не ми хареса, особено, когато той моли баща си да му даде пари, защо се прави на бебе? Изкуствено го прави.

**КР. МИРСКИ** - Указание от повестта. И нали искахте да вземаме незаети актьори?

**СТ. СЪРЧАДЖИЕВ** - Минал е мърката.

**Ф. ФИЛИПОВ** - Режисьорските указания са много верни, но не заразява.

**СТ. САВОВ** - Пиесата така, както е, трябва да се играе, като се направят известни поправки. Този натурализъм със събличането на Тасева да се премахне, защото се учи и в гимназията тази повест и ученици ще гледат.

Специално за ослестта - ти може да я имаш, като рака но да не знаеш, че я имаш.

**КР. МИРСКИ** - При Тасева има значение и психологическия фактор.

**ИТ. САВОВ** - Но да не се прави така, като, че я боли нещо.

**М. КОЛЧАКОВА** - Аз говорих с д-р Шаранков по този въпрос и той каза, че болните чувствуват, че главата им пари и се разстройват. Това е от мислене и орама, че са заболяли.

**СТ. САВОВ** - На Тасева да се каже да си почерни ръцете.

Хубава е много картината при житото, но тези деца няма какво да правят.

**Н. БАЛАБАНОВ** - Мирски е постигнал много с децата на сцената.

**СТ. СЪРЧАДЖИЕВ** - Захаринчо трябва в последната картина да порастне малко.

**СТ. САВОВ** - Аз смятам, че бабите удължават картината. В последните картина на Темелков и Караламбов нищо не се чува.

**Н. ЛИЛИЕВ** - Но той е болен, за това.

**СТ. САВОВ** - Но Караламбов не е болен.

Н. ЛИЛИЕВ - Но нали той трябва да е в тон с Герака.

Н. О. МАСАЛИТИНОВ - В "Братя Карамазови" четецът седеше на масичка и когато започваше да чете и запалва една ламбичка и почва.

Ф. ФИЛИПОВ - Този начин не е за стила на "Гераците" - друг автор, друг живот.

СТ. САВОВ - Никак не го приемам този Вачев - кос-коджамиги мъж, а се глези на баща си, като дете.

Н. БАЛАБАНОВ - Аз вече много работи казах. Да се махне тая сцена, дете Тасева се съблича, защото Елин-Пелин дава чистата любов, а не да гъделичка страстите.

КР. МИРСКИ - Само сукмана ще остане, чорациите няма да събува.

Н. БАЛАБАНОВ - Този Павел изобщо не е удачен. Направена е грешка при разпределението. Той е отарикатен. Трябва да се преструва пред баща си, но изкусно. Също и Елка - тя е с лице на ябълка, а трябва да е бледо лицето ѝ и два черни очи да горят, много скромна, много чиста. Не хваща тая фигура - вижда се здраво и делово момиче.

КР. МИРСКИ - Тя дори се попълня, защо да не е здрава.

Н. БАЛАБАНОВ - Йовка е сполучлива. Тихова, която щяхме да уволняваме на 10 пъти прави нещо много добро и много точно го прави, с мярка.

П. ДИМИТРОВ - Много ме развълнува този Павел. Четецът ми дразнеше, струваше ми се, че всичко, което чете ми е ясно, знаа го вече, а той го повтаря и накрая е съвсем излишен.

Другарят Темелков е постигнал извънредно много, просто ме изненадва, но трябва да се намери по-голяма топлина и простота. Особено в първа картина жестовете да се намалят, да се упростят, плаченето да се постигне.

Павел е много външен.

КР. МИРСКИ - Аз чаках да ме поздравите, че съм взел незает човек.

П. ДИМИТРОВ - Може би в друга роля ще е по-подходящ. Елка да проявява само душевни, а не физически страдания. Пиесата ще има успех.

В картина с жетвата много силно пейт. Да се направи да порасне Захаринчо.



**Г. КАРАКАШЕВ** - Много неща се казаха. Представлението хваща. До петък ще се нанесат тези поправки. Четецът да не е в центъра на сцената. Някои неща от текста може да се съкратят. **Обветителите** много бавеха.

Между първа и втора картина да се чувства разликата, защото се прави успоредица. Да се разбере ранната смърт на стопанката.

Първа картина да е по-светла покривът. Прав е **Сърчаджиев**.

Докато имаше в IV к. буря, гръм, светкавици в стаята пред бента като че затихнаха.

На **Темелков** само по слепите очи да се направи побеляла косата. Да се чувства развитието на грима. Гримьорът се оплаква, че всички артисти не го слушат. Трябва да се каже на режисьорите. **Виктор** източил един врат. Пренебрегва се грима на ръцете. На **Каваламбов** гримът е добър.

Да има сянка под дървото /картината на жетвата/.

В последната картина да се намери друго дете за **Захаринчо**.

Когато **Павел** и **Елка** веднага да падне завесата защото това събличане много дразни.

В срещата с **Павел** **Геракът** плаче без сълзи - задушава го мъката.

**Павел** не може да се държи толкова демонстративно с **Елка**.

**ИВ. ДИМИТРОВА** - Много ме радва българската пиеса. Голя автор, дълбоки мисли, наши образи - чудно хубави ~~изрази~~ дадени ни. Все по-често нашият театър трябва да се обръща към нашата класика.

Четецът не е нужен, не е в стила на тази повест - той отговаря за стила на **Достоевски** например. Разкъсва се впечатлението от пиесата. Много по-силно действуват на зрителя образите и събитията, които вижда на сцената.

Много ми харесва това, което дава с играта си другарят **Темелков** - много е постигнал, но за изява на идеята не ми стига. **Масалигинов** каза, че трябвало да буди съчувствие. Но мен ми се струва, че той, макар да носи ценностите на патриархалния бит, той все пак е кулак.





45

Б. МИТЕВ - Това, което каза другарката Димитрова аз напълно споделям. В бента има само едно малко прозорче как тя ще се удави там. Аз гледах от балкона.

КР. МИРСКИ - Удавниците в такива бентове вътре в улея си слагат главите и ги запушват.

Б. МИТЕВ - Още във втори клас като бях, правих реферат за "Герациите" и помня, че там се казва, че във вира ~~жжжжжжж~~ иска да се хвърли.

Смятам, че у Герака трябва да се получи това вълче, за което говори другарката Димитрова. Трябва у Виктор да се получи по-голяма вътрешна сила.

Не е необходимо да се изхвърлят двете баби, защото е обичай бабите да ходят при болен човек, а освен това помага да се разбере от какво е болна Елка.

В последната картина ~~Няма~~ четец да няма и никакви прожектори да не се мяркат.

Л. ДОСТАВАНОВА - Аз мисля, че няма защо да се изказвам. Другите изказвания покриват моите впечатления. И аз бих настоявала във финала да няма четец.

КР. МИРСКИ - Ако не свършва с четеца, не бива и да почва с него.

М. БЕНИЕШ - Ако се очисти спектакъла от известен сантиментализъм ще бъде в полза на стила на Елин-Пелиновата повест.

Четецът можеби трябва да даде тласък в началото, да се подчертае, че това е драматизирана повест и повече да не се явява.

Не съм съгласен, че у стария Герак трябва да бъде подчертано качеството му на чорбаджия, който граби. Все пак това е Елин-Пелин и творчеството му е сложно. Той съчувствува на Герака, но той като голям художник не може да не види, че по силата на обществения закон Геракът се сгромолясва.

Мен много ми харесва изпълнението на бате Паско. В първата картина трябва да подчертаем тези негови качества: неговата закачливост и веселост.

Той да сяда в последната картина така, че лицето му се закрива от оградата.

Г. КАРАКАШЕВ - Да се отреже оградата да не пречи.





А. ТЕМЕЛКОВ - Нали се казва, че "у Герака много хора сладък хляб са яли".

СТ. ТОНЧЕВ - Нелогично слагате ударението на тази фраза - "много хора" или "много хора сладък хляб..."

Правилно е да се положат всички усилия и да не се отлага премиерата.

Ф. ФИЛИПОВ - Тук има изпълнители и хора, които са участвували в оформлението на спектакъла, които може би биха искали да се изкажат.

Н. ТУЗСУЗОВ - Лично аз нямам участие в работата по осветлението, защото моето разбиране не се покриваше с това на режисьора.

За IX картина намирам, че поради това, че имахме малко време на разположение, не се завърши и моля след някоя от репетиции да се оставят хората, за да я доработим. По изпълнение на декорите аз съм много доволен, получих пълно съдействие от ръководството на театъра и другарят Каракашев който много помогна.

М. КОЛЧАКОВА - Аз ще говоря не като изпълнителка, а като автор. Аз искам да кажа, че ми се струва каточе ли аз най-много съм мислила при драматизирането на тая повест и този спектакъл мен изцяло ме задоволява. Артистите направиха такива хубави образи, от които и Елин-Пелин ако беше жив, щеше да е доволен. Сега Геракът е болен, Дупаринова - също. Образът на Герака е даден от Елин-Пелин с много топлота и любов и е трудно да се такъв, какъвто го каза Иванка Димитрова. Него го боли че всичко се разпада, но той следи с голяма човешка любов това, което става пред него. Много голямо постижение е Герака на Темелков. Трябваше да се отбележи.

Н. БАЛАБАНОВ - Като че не сме го харесали.

Г. КАРАКАШЕВ - Трябваше да да се даде израз на харесване.

М. КОЛЧАКОВА - Знаете ли какъв импулс ще получи например Кина Тихова, ако ѝ се каже, че сте я харесали?

А Другарят Караламбов с 3-4 репетиции получи тоя образ, но гори човекът и го направи чуден. Но това трябваше да се каже.

У Елка на места има мелодраматични моменти, но за



мен тя е прекрасен образ – осяществена представа за чистотата на тоя образ.

Хубаво беше ако бехте видели Маргарита Дупаринова колко е силна, ярка в образа на ~~Илджик~~ Божаница, но и Виолета Николова даде хубав образ и прекрасно я замести. Костюмите са прекрасни, също и декорите, макар че по тях в началото имахме спор с художника, но това трябва да се забрави.

Чудесно работи Мирски с тая пиеса. Той беше добре подготвен. Страхувах се от едно осъвременяване на Един-Пелин, но това много добре го направи Мирски. Нека пък публиката поскърби малко за Герака, нима няма представители на кулаците, които имат и положителни черти. Класовата му принадлежност се отрича, но той има и човешки качества. Това е мирогледът на Един-Пелин – той скърби за Герака.

Аз като драматизаторка и като участвуваща в този спектакъл съм много доволна от работата на Мирски и от набелязаните постижения на артистите.

Павел не ме много задоволява.

С четеца не съм съгласна, защото няма нищо, за което да не се казва в драматизацията и той<sup>с</sup> нищо няма да допринесе.

**СТ. КАРАЛАМБОВ** – Аз поне така го смятам, че участващите в една пиеса са от страната на "подсъдимите".

Нека да бъде последователен.

Една малка подробност за Добри, който току-що е пристигнал у Герака, а е много спретнато облечен. Та нали е последен сиромас?

Друго нещо: искам не толкова да защита личността, или актьора Васил Вачев, отколкото един млад актьор. Верно е че много нещо липсва за да покрие образа 100 %, но моя вина е, че за тоя образ не съм споделил с Мирски толкова време какво мисля. Павел е болен от тежка венерическа болест. Тя се явява в две форми и Савов говори за епидемичния сифилис, при който няма такива физически страдания, но тук става дума за другата форма, при която има физическа болка. После Павел не може да е така весел при диалога с Ильо – той носи бремето на тая тежка болест и не може да има такова поведение, не бива да пие, защото е чувал, че алкохолът е най-големия враг на венерическите болести.



Тук Павел е толкова несимпатичен образ, че дори стоварваме вината у актьора и ми се струва, че не бива да го има този смях.

Не се чувствува, че Васко търси да намери баща си след получаване на писмото.

**Б. ТЕМЕЛКОВ** - Другари, през последните репетиции аз сгреших, че репетирах болен и аз се страхувам, че няма да може да ми се изчисти гласа до премиерата, но понеже сме закъпанели само с 15 дни от датата определена в плана, смятах, че много ще се отрази едно забавяне и играх с болно гърло и с температура.

Много работихме в тази пиеса и с любов работихме. Другарят Мирски въведе един демократичен принцип и много работи, които той сега поправи се дължат на нашата намеса.

Тук се казаха много правилни бележки. Това, което каза Иванка Димитрова е много верно.

Топлотата я имам, но нямам глас.

С четяща нещо каточе ли не е в ред, не е в стил.

За Павел още от началото споделихме, че не е подходящ. Вачев е приятен, старателен колега, но тук е дупка в пиесата. Аз не мога да гледам цялата пиеса и подпитвам хората за впечатлението им. Трябва основата на ~~нашия~~ репертоара на нашия национален театър да бъде нашата класика. Това, което се каза не е трудно за поправяне. Щом имаме основата за добър спектакъл ще се постареем и онова, което не сме постигнали да постигнем.

**Ф. ФИЛИПОВ** - Аз ще се опитам да резюмирам мненията на хората и изказванията като се опитам да дам моето мнение и отношение към спектакъла.

Всички се изказаха, че премиерата трябва да мине в петък и аз мисля, че това е правилно, защото замисълът на режисьора е правилен в основата си.

В нашия Художествен съвет много пъти се пропуска да се говори за добрите неща, те не се изтъкват. Аз ще се опитам да дам верна представа и за добрите, и за лошите неща.

Тук има смесица от много хубави неща, на места непостигнати и слаби неща. Такава е картината.

Първо това се чувствава в актьорската игра. Главно в образа на Герака има непостигнати неща, също и в режисурата - режисьорът не е успял да центрира някои неща, затова на места се чувствава разкъсаност. Картината с обира е доста разпиляна.

Геракът не води верен органичен живот. В последните картини той представлява не сломения Герак, а един удав старец, не е сломен бор.

Къде е грешката? В приспособленията, които са подбрани, които са банални, от този арсенал, който може да срещнем навсякъде - затова много не ни трогва.

И при Иринка на средствата се дължи тая мелодрама, която не задоволява. /КР. МИРСКИ - Това лесно ще се поправи./

Захаринчо да се смени в последната картина.

В картината при бента защо Иринка и Мъргалака са така силно осветени?

Н. ТУЗСУЗОВ - Не е доработена.

Ф. ФИЛИПОВ - Много добър е Мъргалака в остаряването, в развитието на образа. У всички други се получава несъобразност.

Четецът като че е излишен.

Нека двете баби да останат, те дават колорит.

Трябва да тушираш при срещата на Павел с Иринка - трябва завесата да падне преди тяхното приближаване.

Обща бележка - не само в тая картина, а във всичките - на много артисти, на много места не се чува текста който изговарят.

За мен голямо постижение в "Гераците" е образа на Матей-Караламбосв, с много верен психологически рисунок. Дори там, където намира нещо като мете и го слага в джоба си. За мен голямо постижение дават и Виолета Николова, Кина Тихова /с изключение на снъя/, Магда Колчакова. За Виолета Николова - острата графика на образа трябва да се тушира. Виктор Георгиев на места е интересен.



Косю Кисимов колкото и да го приемате, повтаря се от "Преломът", но въпреки това е интересен, положителен образ и ще се приеме от публиката, но това са стари неща.

Добри няма защо да има такава хубава сламена шапка. Тя е съвсем нова.

Не знам защо Герака не го приемам с тази шапка, чужда е за него.

За Павел ще се повдигнат много спорове. Аз смятам, че режисьорът е на прав път. Разбира се трябва да се омегчи срещата му с жена му. Но това е Елин-Пелин. Когато го хване виното, забравя това, което е вършил и се проявява като "вран кон". Тук режисьорският рисунък е много верен и всичко което се е казало на Вачев е много точно, но се прави с приспособления, които не са станали на актьора негова природа, той не е органически верен. На Кисимов трябва на всяка цена да се сложи дубльор. Също и в "Др", защото много лошо щещ се получи ако стане някоя неприятност. Аз ще напиша на другаря Директор писмо по тоя повод.

Всичко трябва да се подчини на I и II картина.

Картината с бента е откъсната от основния замисъл на спектакъла. За сметка на четеца да се получи съгъстяване, веригата да се получи. Сквозное действие го няма.

ПРЕДСЕДАТЕЛ:



/Засл. арт. А. ТЕМЕЛКОВ/